

ACC. N:R M. 15971: 1-17

Landskap: Halland

Upptecknare: Ivar Johansson, Vävöbacka

Härad: Visku

Berättare: olika personer; se uppt. bladens
bakomslida

Socken: Vävö

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1963

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skogsskötsel (enskilda skogar) s. 1-17.

LUF 122

22/10-63

Skriv endast på denna sida.

Strogs skötsel (euskilda strogar)

Från 1600-talet och fram tills efter mitten av 1850-talet var Värö socknen en stroglös frukt med vidsträckt kala fjungheder, som av bondebefolkningen användes som betesmarker under större delen av året. Vegetationen på utmarken var därför hårt avbetad av får och nötkreatur. Då och då avbrändes heden för att på denna väg söka få fram ett bättre bete åt kreaturen. Denna beteskultur praktiserades på vissa områden ända fram tills i början av 1900-talet.

Inställningen till strogsodling bland 1800-talets bönder var i all-

mänhet frekvensam och avvisande.
Man ansåg att den vindpinade hed-
marken här i kustbandet var föga
lämpad för skogsodling och därför
bäst passade som betesmark.

Skogsodling

Vid en kommunalstämma
i slutet på 1860-talet väckte orga-
nisten Elias Wallén ett förslag som
att församlingen borde som hjälparbete
åt bygdens många arbetslösa personer
sätta igång med skogsplantering på
socknens ubermarker, som han ansåg
att i sinom tid borde kunna bli
skogbärande. Hans förslag fick likväl
förfalla och betraktades av bönderna

Som en utopi.

Fröet till en ökad förståelse för plantering av strog i Värö var likväl utsädd och började snart gro och spira. En bonde i Backa by, Petter Andersson, planterade de första Strogdunarna i Värö vid mitten av 1870-talet. Fjor-
år senare gick han många efterföljare som strogplanterare bland sina grannes-
bröder. En annan föregångsman för strogplantering var inspektör Laurell på gården Skaraberg. I början på 1880-talet lät han plantera denna gårds utmarker.

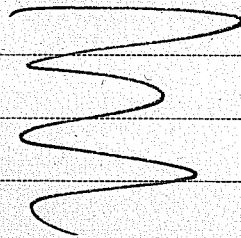
Strogplanteringen inom Värö socknen gick under 1880-talet ett kraftigt stöd av Hallands Strogodlingsällskop och hushållningsällskop, som distri-

buerade barrträds- och björkfrö till
högade skogsodlare. Fur och gran od-
lades i huvudsak. På den magraske
marken av bergshöjder planterades
trär och var bergfall. Björk i en
och annan mindre dunge.

Planteringen tillgick på så sätt
att en grupp ynglingar och män hackade
bort jungen på en liten plätt på heden
med ungefär 1 meters avstånd från
varje odlingsplats, varefter pojkar och
 flickor sätte ut några frön i de
i ordningställda odlingsgröparna i
markytan. Det redskap som härvid
användes bestod av en kraftig och
hållbar hacka. För att mylla fröna
eller utsätta planter brukades vanligen

en trägämnare eller järnkärl.

Under början av 1900-talet med-
verkade skolexamen under sin lärars
ledning med skogsplantering i mind-
re omfattning, marker i närheten
av respektive skola. Senare övertog
skogsvårdsstyrelsen i länet ansvaret
för stöd åt skogsodling och skogs-
vård. Numera är så gott som alla
kalmarker inom Västman län
skogsbärande.

Skogsodling

Vid sekelskiftet - 1901-02 -
utbröt en våldsamm skogsbrand i
Brocksjöområdet. Arbetsfolk i torvmas-
sen på denna plats hade varit oför-
siktiga med elden, som legat och pyrt
i den torra mossmarken och slutligen
spritt sig upp till fjungheden och skogs-
marken. Hundratals tunnland med
vacker ungskog spolierades vid denna
skogsbrand.

Några år efter branden började
det eldvärjade området att planteras
med ny skog under skogvaktare
Brehmers saktyvriga ledning.
Jag var med i slutskedet av denna
plantering, som gjordes under ett antal

är. De vuxna männen hackade planteringshål på ungefär 1 meters avstånd från varandra. I varje hål satte vi en barrträdsplanta. Som redskap hade vi en liten hacka, varmed vi fördjupade planteringshålet, finfördelade jord och fäste mjöggrant plantans rötter så att den samma fick ett ordentligt fäste i marken.

Vi sysslade även med frösädd och hade då som arbetsredskap en liten krata av järn, varmed barrträdsfröna mjällades ned i jorden. Stor och reslig smog på denna plats vittnar nu om att arbetet blev rejält utfört.

Skogsodling

Under andra världskriget 1939-45 förekom så gott som ingen nyplantering av skog här på trakten. Men mot slutet av 1940-talet kom skogsplanteringen på nytt i gång. Skogsvårdsstyrelsen började då med en ny giv i samarbete med länets ungdomsrådet. Man försökte nämligen att intressera klubbodlarna för kontraktodlingar av skogsströdsplanter, företrädesvis gran. Här i Värö slog denna odling rot ut och många ungdomar hade odlingar på upp till 6000 planter. Skogsvårdsstyrelsen tillhandlade småplanter av gran och fur, vilka de unga odlarna sedan kultiverade under en period

av tre år, varefter de då starka
och kraftiga plantorna utplanterades
på ortens kalmarker och kalhyggen.
Det plantmaterial som inte gick att
håra på platsen övertogs skogsvårds-
styrelsen för distribution till andra
odlingsområden inom sitt verksam-
hetsdistrikt.

Från till 1940-talet hade
man här på platsen utfört skogsplan-
teringen av småplantor med hjälp
av en planteringsjirne. Med denna
redskap brukade varje plantsättare
avverka c:a 300 plantor per arbets-
dag. Skogvaktarna införde mot
slutet av 1940-talet en ny planterings-
metod, varvid ett särskilt planterings-
barr kom till användning. Med denna

nya redskap gästmyndades planterings-
arbetet avsevärt och man kunde nu
på en dag utsätta omkring 500
planter.

Organisationer

Med slutet av 1950-talet började
jag att lämna massaved till stogs-
ägareföreningar och ingick med
anledning härav så som med-
lem i denna organisation.

Årverkningsvanor

I början av 1930-talet började man anlita sakkyrslig hjälp till utställning av årverkningsbara skogs-träd. Den under slutet av 1800-talet plan-terade skogen var först vid denna tid främlig till virke. Initiativet till stämp-lingshjälpen kom från skogvaktarna, som vare anställda hos skogsvårdstyrelsen. Deras socken lydde under Helsingbocka distrikt.

Flerparten av skogsägarna anlitar numera stämpelingshjälp. Dock finns ett och annat undantag där skogsägaren, antingen av ekonomisk orsak eller för litande på sin egen duglighet i skogsvård, själv föredrar att ombe-

Skyla denna ryggsiff.

De höga virkespriserna i våra dagar bidrager till att ingen övernogen skog får stå kvar. En mycket livlig ny- och omläggningens verksamhet medverkar även till att den avverkningsbara skogen blir utnyttjad.

Avverkningen sker både i form av gallring som av total avverkning. Områden som trähuggas planteras strax efteråt med gran.

Vid utstämplingen gick skogvaktaren före i skogen och utmärkte med en knapp de träd som borde avverkas. Han efterföljdes av en eller i bland två män, vilka med en stämplingssyka - som skogvaktaren

hällhandahåll - höjdo bort en bark-
flaga på varje utstumpat träd.

Tidigare högg skogsägaren i
huvudsak endast ved som behövdes
för den egna gårdens behov. Under 1940-
50- och -60-talet avverkades skog såväl
till virke som ved och massaved.
Massaved började avverkas först på
1950-talet. Här till användes virkespartier
som var lämpligast att avyttra som
massaved.

Så länge som man i lant-
hemmen höll på med att uppvärma
bostaden med vedspis och kakelugn
utgjordes årsbehovet av ved av unge-
fär 8 till 12 kubikmeter. Sedan däremot
bostäderna blivit försedda med
centralvärme, vilket skedde under

1930 - och 1940-talen, har åtgärden
av ved ökat till ca 25 - 30 kubm.
eller mer pr år.

I början av 1900-talet och tidigare
fälldes skogsträden vanligen med ett s.
k. "kaxsåg". Senare har man efterhand
övergått till bogsåg och på 1950-talet
blev fällning med motorsåg allt
vanligare.

Man arbetar i regel i lag à
två man och använder såväl såg
som yta som behövliga redskaps vid
fällning av träd. Även syssla många
ensamma i skogen och klara av
alla arbetsmoment på egen hand.

Vid huggning av massaved brukas
även en barksgade.

Skogsbeete

Tidigare förekom skogsbeete i viss utsträckning, men under senare år har man alltmer övergett detta slag av betesgång. Skogsbetet var mycket och dåligt och gav därför ringa avkastning, varför man av denna orsak slutat därmed.

Organisationer

De första skogsdagarna här på trakten anordnades under slutet av 1920-talet och i början av 1930-talet Skogsvårdsstyrelsen och J. U. F. stod vanligen som arrangörer av dessa skogsdagar, som vunno stor tillslutning av bygdens

Organisation

Vid mitten av 1950-talet
började Skogsägareföreningen i Halland
att värva medlemmar i Värö och
Iströvalla. Kantbrukaren Elis Johansson
i Sunnåra, Värö, blev skogsägare-
föreningens ombud på platsen och
han blev samtidigt föreningens första
medlem i Värö. Detta hände år 1956.

Under de yngre åren fram till
1963 har medlemsantalet ökat undan
för undan och uppgår f. n. c:a 15 st.
inom Värö och Iströvalla.

Någon hjälps till skogsodling eller
stämpeling har inte förekommit ännu.